

ORAVEC JÁNOS

AZ ÖREGEMBER ÉS A LÉGY

— Apuka, én átöltöztetem magát — mondta az öregember embernagy fia, és visszafordult az ajtóból. Letette az asztalra az aktatáskát, és a régi-módi szekrényhez lépett. Kinyitotta nyikorgó ajtaját, és szinte belebújt. Hangja ugyan elhalkult, mintha hordóból jött volna, de az öregember jól hallotta, amit mond.

— Tiszta inget adok magára. Ha délután meg találna halni, ne mondja, aki megtalálja, hogy koszos gúnyában hagytuk, hogy nem gondoztuk.

Az öregember az ágyban fáradtan elmosolyodott.

Mint valami asszony, úgy kotorászott otthonosan az öregember embernagy fia a szekrényben. Három inget talált. Egy fehéret, egy kockásat és egy barnát. A fehéret bontotta ki a régi vasalásból. Mintha csíptetők lennének az ujjai, úgy tartotta a fény felé az inget.

— Egy gomb hiányzik róla — mondta anélkül, hogy az apjára nézett volna. — De nem varrom fel. Úgysem látszik a dunyha alatt.

Az ingcsere könnyen ment. Az öregember nem hagyta el magát, madárteste mozdulataival segítette a fiának, s közben nézte az arcát. Ilyen közelről úgysem látta, mióta embernagy lett. Érezte a leheletét és látta a halántéka alatt azt az anyajegyét, ami a felesége arcát is díszítette. Fia kezemozgása, akaratos, céltudatos, fürge mozdulatai is feleségére emlékeztették, Csak a tapintása volt egészen más. Lúdbőrös lett az öregember teste.

— Csak nem fázik, apuka? — kérdezte a fia.

Az öregember nem válaszolt.

A fiú gyorsan kifordította az apját az egyik ingből, és a másikba rakta. Álláig ráborította a dunyhát, aztán körülnézett. Közben ezt hadarta:

— A levest itt hagyom az éjjeliszekrényen. Holnap megint eljövök.

Aztán elment anélkül, hogy visszanézett volna.

Az öregember látta a hátát az ajtóban. Aztán hallotta a zár kattanasát és a neszt az ablakban, ahogy a virágcserepbe tette a kulcsot. Így voltak megállapodva, hogy a szomszéd időnként bejöhessen, meg az orvos is.

Az öregember mozdulatlanul feküdt a dunyha alatt a frissen vasalt ingben. Kopasz feje belesüppedt a párnába. Szeme sem rebtent, csak nézte a kézzel is könnyen elérhető mennyezetet. Légyfogó lógott le róla, egészen közel az ágy és az öregember fejéhez. Ezt is a fia rajzszögezte fel, hogy ne bántsák a beteget a szemtelen legyek. A kis szobában csend, mozdulatlanság uralkodott. Csak az éjjeliszekrényen ketyegett szabályosan az öreg csörgőóra. Dél múltott valamivel. Ilyenkor csendes ez a félreeső utca. Az ágygal szemben levő ablakon az öreg függöny erősen megszurta a napsugarakat, de annyi mégis bejutott a szobába, hogy az öreg, barna bútorokról visszaverődve aranyszínű nyugalomba burkolják az öregember csontos arcát.

Váratlanul megmozdult az öregember feje felett a légyfogó. Mintha puhán léghuzat ütötte volna meg, kissé kilengett. Az öregember mindjárt észrevette, hogy légy szállt a mézgás papírra. Figyelni kezdte a vergődését. A légy lábai beleragadtak a ragasztóba, szabadon maradt szárnyaival azonban erősen dolgozott, szabadulni akart. Ettől ismét megmozdult a mézgás papír. Kitarván, teljes erőből, szünet nélkül és sokáig mozgatta szárnyait a légy. Zümmögő hangját jól hallotta az öregember. Aztán egy idő múlva a légy elhallgatott, mozdulatlanná vált. „Biztos kifáradt, és pihen egyet” — gondolta magában az öregember. Továbbra is figyelte a legyet, várta, mit fog csinálni, mikor kezdi újra, mikor mozdulnak meg ismét az apró szárnyak. Olyan közel volt hozzá a légyfogó, hogy fáradt szemével is jól látta a légynek mind a hat lábát, a megdermedt, csillogó szárnyakat.

Talán negyedóra telt el, amikor a légy ismét megmozdult, de most nem a szárnyaival, hanem a lábaival. Az öregember pontosan követte minden mozdulatát, ahogy nagy nehezen oldalt fordult a mézszínű papíron. Egy teljes kört írt le, megfordult maga körül. Mozdulatai lassúak voltak, s most látszott, milyen hosszú lábai vannak. Közben azonban meg-megpihent. El-elengedte magát, s lassan eltávolodott a testének felső része a mézgás papírtól, amennyire a ragasztó engedte. Egy kis pihenő után újra megindult. De most már nem maga körül forgott, hanem elindult lassan lefelé a papíron. „Biztos a papír végét, a rabság végét keresi — jutott eszébe az öregembernek. — Pedig innen nincs szabadulás. A ragasztó olyan a légynek, mint az embernek a bilincs. Minél jobban rángatja az ember a kezét, annál fájdalmasabban szorítja a vas. Minél többet mozog a légy, annál jobban beleeszi magát a ragasztóba. Minél inkább meg akar szabadulni, annál inkább fogoly lesz.”

Az öregembernek fájdalom hasított a szívébe. Eszébe villant, miért is került ki az első menetszázadok egyik katonájaként a frontra az első világháború első napjaiban. Gyorsan lehunyta a szemét...

... Délelőtt volt. Sütött a nyári nap. A század gyakorlatozott, ő mosta a vigasztalan-ablaktalan kaszárnya folyosójának a kövét. A rossz gyakorló-nadrág szárát feltúrta egészen a térde fölé. Négykézláb haladt visszafelé, mint a rák. A vízzel teleivódott durva zsákdarab mohón szedte fel a bakancsok százain behordott port, piszkot. A fiatal katona örült a munkának, az egyedülletnek, a harsogó parancsnélküliségnek. Füttyürészett valami nótát. A füttyező csak akkor szakadt meg rövid időre, amikor kicsavarta a zsákdarabból a vizet. Hiába, ehhez erőlködni kellett, ilyenkor meg összeszorítja az ember a fogát. De aztán ott folytatta a nótát, ahol abbahagyta. Füttyészavától csakúgy visszhangzott az üres folyosó. A feleségére gondolt meg a fiatalágukra, a közeli aratási szabadságra. Annyira belemerült a munkájába és kedves, dédelgetett gondolataiba, hogy csak az utolsó pillanatban hallotta meg a csizmasarkak erélyes kopogását. Térdepeléséből hátrapillantott. Az ügyeletes tiszt jött. A fiatal katonának elakadt a füttyészava. Talpra ugrott, kezét kapkodó, alig látható mozdulatokkal a nadrágszárához törölte, kihúzta magát, és megmerevedett. Jelenteni akart, de a tiszt rászólt:

— Ruhe! Weiter machen!

Ahogy visszagörnyedt a szürke bádgedény mellé, érezte, hogy kissé fáj a dereka a sok hajolástól. Felmarkolta a vizes zsákdarabot, és lassú mozdulattal belemártotta a vízbe. Folytatta a munkát, de jókedve elszállt. Minden idegszálával érezte a mögötte-felette álló tiszt hatalmasságát, súlyát. Néha lopva arrafelé pillantott, de csak térdmagasságig merte felemelni a tekintetét, s így csak a fényesre glancolt csizmákat látta, amelyek — mint valami vásáron vagy kirakatban — ott voltak az orra előtt. Érezte, hogy egyre idege-

sebb lesz. Rendes ember nem szereti, ha nézik, lesik munka közben. Nem tartozik az senkire, hogyan erőlködik, kínlódik az ember. Már nem tudott munkájára figyelni, csak a láthatatlan tiszt járt az eszében. És ekkor hirtelen megmozdult az egyik csizma. Felrúgta a szürke bádogedényt. A szennyes víz szétterült a folyosón, de a falra és a fiatal katona arcára is jutott belőle. A katona felnézett. Most először. Arca ijedt volt. Rekedten kérdezte:

— Miért? . . .

És ekkor meglendült a lovaglópálca is. A fiatal katona arcát érte a váratlan csapás, amitől előreesett a vizes köre. A hideg víz és a hideg kő emberré tette. Lassan feltápáskodott. Ránézett a tiszt szoborszerű, szigorú arcára, aztán ütött.

Bilincs a kézen, vas a lábon. A kettőt lánc köti össze. Minél jobban rángatja az ember a kezét a bilincsből, annál fájdalmasabb a szorítása. Minél inkább meg akar szabadulni tőle az ember, annál inkább fogoly lesz.

Háború! A fiatal katonát büntetésből kidobják a frontra. Elviszi a vonat Galiciába . . .

Az öregember kinyitotta a szemét. Tekintetével azonnal a legyet kereste. „Megvan!” — gondolta szinte örömmel, és érezte, a szíve gyorsabban ver. A légy mintha csak erre várt volna, ismét megmozdult. Lassan vonszolta magát a papír széle felé. Percekbe telt, amíg elérte az első két lába a — semmit. Az első két karom belemozdult néhányszor a levegőbe. De aztán visszahúzta magát a légy a bizonytalanságból, a biztos pusztulásba. Elfordult úgy, hogy a feje a mennyezet felé esett. Pihent egy keveset, aztán első hosszú lábaival megpróbálta eltolni felső testét a papirtól. Az ízelt lábak úgy néztek ki, mintha több helyen el lennének törve. Mint valami lassított filmfelvételen, keresztülfordult a hátán, le, a föld felé. A ragasztó, mint a pókháló finom anyaga, nyúlt utána, és nem hagyta szabadulni. Most már a szárnya is rabságba esett. Nagy erőlködésébe és hosszú időbe telt, amíg ismét oldalára, majd a lábaira fordult.

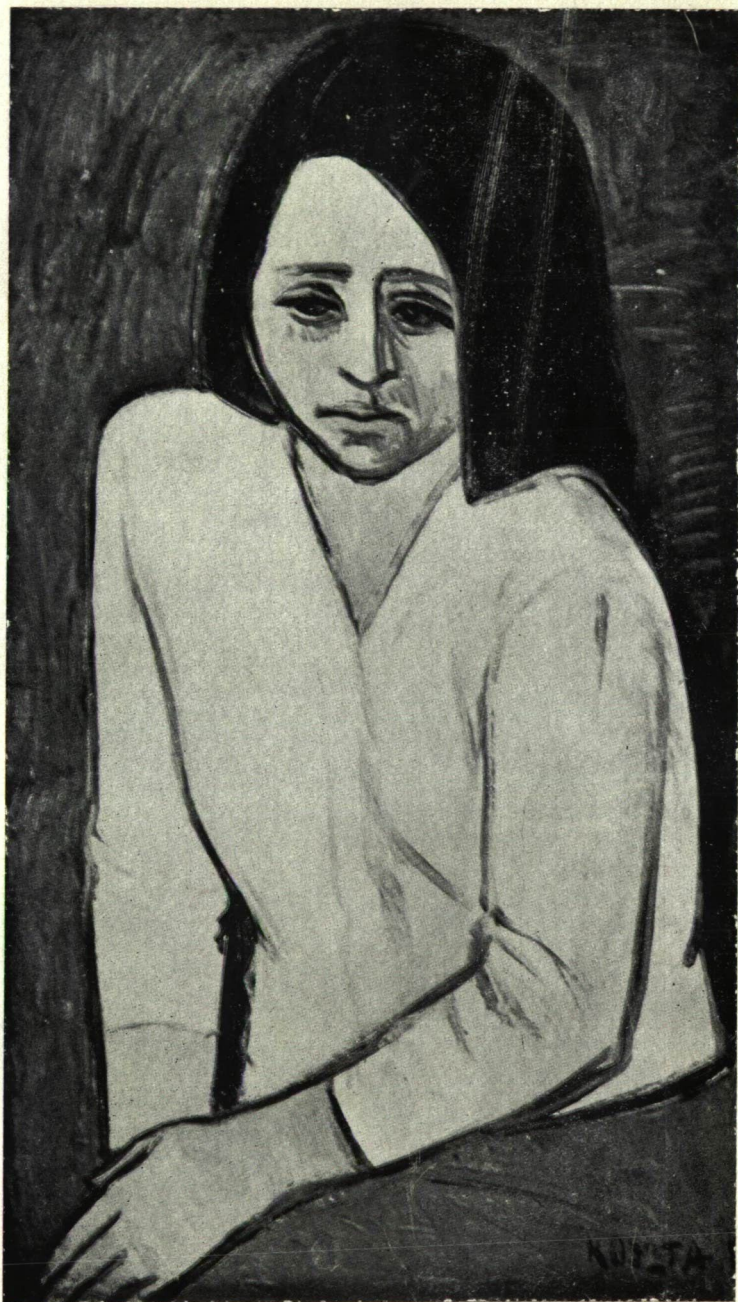
„Most biztos pihenni fog” — gondolta magában az öregember. Valóban. A légy sokáig nem mozgott. Az öregember mereven figyelte. „Csak nem múlt ki?” — riadt meg az öregember. Változatlanul és fáradhatatlanul nézte a legyet, közben hallgatta az óra ketyegését, érezte a szíve dobbanását. Egyszerre csak a légy ismét mozogni kezdett. Vonszolta magát a ragasztóban, két hátsó lábát húzta maga után.

Az öregemberben felsejlett a sajnálat. „Fogytán az ereje — gondolta magában. — Talán agyon kellene ütni, hogy ne kínlódjon, hiszen már csak küszni bír. Azt is csak lefelé.” Az öregember érezte, hogy hirtelen nagy melegség önti el. „Csak küszni, lefelé . . .”

. . . Tizedik napja vonultak vissza. Az őszi esőzések, a megáradt patakok, folyók, a sok tréncoksi, az ágyúlövedékek, előre-vissza hajtott marhacápa-láb és ezerember-katonák lábanyoma olyanná tette Galícia földjét, mint amilyen a légyfogó mézgás papír. Térdig, combközépig gázoltak a sárban, vonszolták magukat. A fiatal katona ott ment a többiekkel a sorban. Beszédtelenek, lefáradt válatlanok és éhesek voltak. Estére kaptak valami kevés nyers húst, de az sem volt kedve csajkájában megfőzni! A legtöbben elhajigálták. A tizedik napján térték egy dombhoz. Előbb egy megáradt patakon kellett átvergőznie, aztán felvonszolni magukat a dombra, ahol kitűnően felépített, fedett, száraz, berendezett állások, lövészárkok, bunkerek fogadták őket. Nem akartak hinni a szemüknek. Csak néztek egymásra széles örömmel, és ütögették egymás vállát. Az sem érdekelte őket, hogy a paráncs szerint innen, a 294-es magaslatról, nincs tovább visszavonulás. Egy tapodtat sem! Berendezkedtek, tisztál-

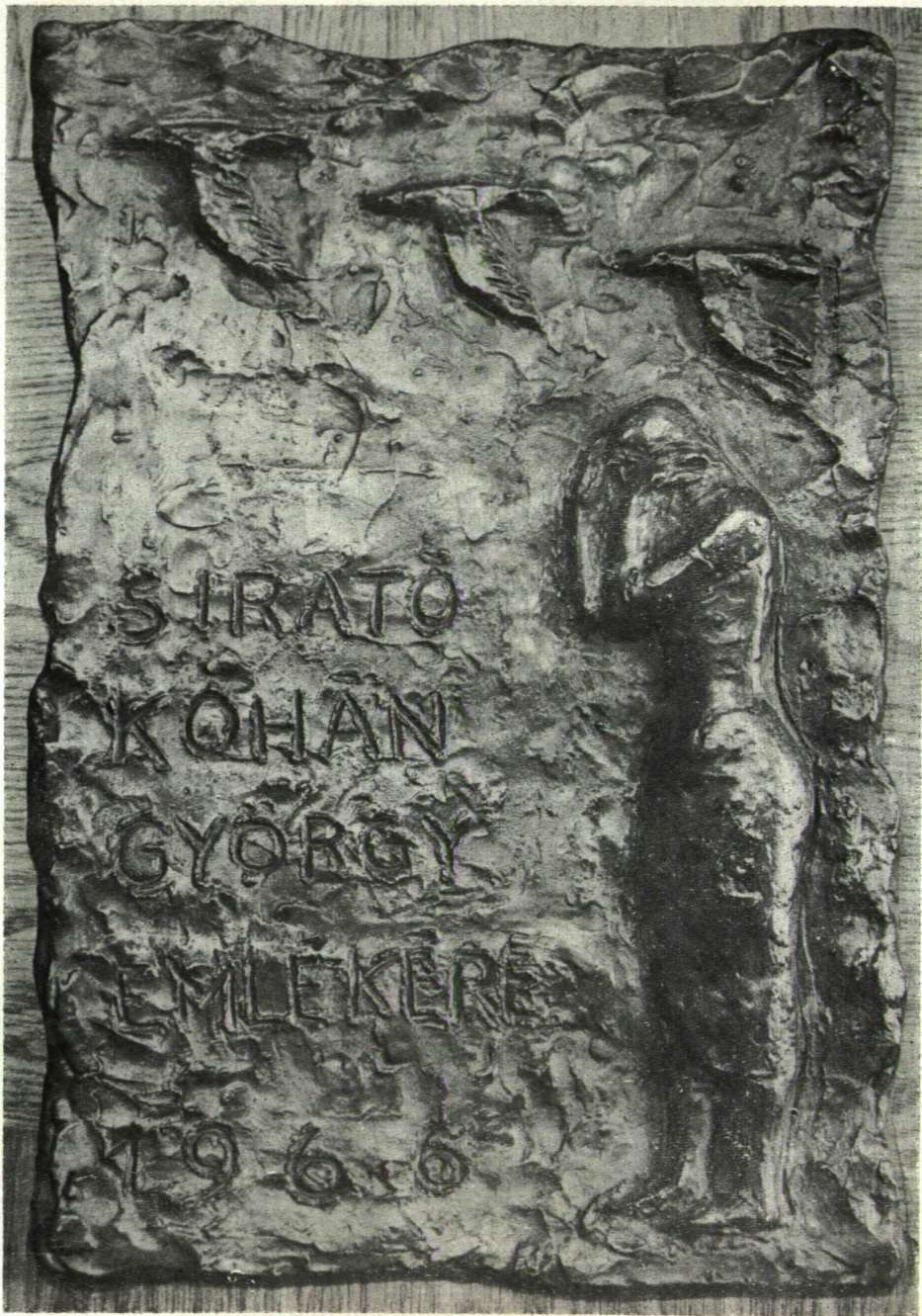

KOSZTA
ROZÁLIA

Fekete hajú
lány

SZABÓ IVÁN: Sirató – Kohán György emlékére

kodtak, borotválkoztak, főztek, ettek, pihentek, tetvészkedtek, kapcát száritottak. Csak a kiállított őrséget áztatta az eső és az irigység.

A jóvilágnak azonban hamar vége szakadt. Utolérték őket az orosz csapatok. Egyik támadást a másik után indították. A gyalogsági rohamokat mindig tüzéségi tűz előzte meg. Amikor a nehéztüzéség akcióba lépett, remegett szinte az egész magaslat. Ilyenkor ijedten hányták a keresztet a magaslat védői, és bebújtak volna az egérlukba is. De ahogy a tüzéség elhallgatott és megindult a gyalogsági roham, ajkbiggyesztő mosollyal nézték biztos állásaikból a hosszú köpenyes, szuronyos katonákat, amint átgázoltak a megáradt patakon, és megindultak a dombnak felfelé, a térdig érő sárban, a gránátoktól derékba tört fák között. És amikor egészen közel értek, megszólaltak a fegyverek. Mint valami páholyból, úgy géppuskázták halomra biztos fedezékükből a támadókat, és nevettek, és káromkodtak hozzá. Az orosz gyalogságból egy katona sem érte el az állások előtti szöges drótakadályt.

A legközelebbi támadás előtt az orosz nehéztüzéség szétlőtte a drótakadályokat, és kilőtt néhány géppuskáspáholyt is. Eső szemerkélt, köd is volt, amikor a gyalogság ismét rohamra indult. Ez a támadás is csak a domb derekáig jutott el, ott lelassult, kifulladt a nagy sárban. Ekkor vezényeltek tüzet a védőknek. A géppuskák golyói szinte arattak. A támadók visszafordultak, és a sártól és a golyóktól bukdácsolnak lefelé.

A fiatal katona kidugta fejét a lövészárokból, és nézte őket. A támadók egyik katonáját látta, amint a lövéstől a hátára esett, fejjel lefelé a domboldalon. Megpróbált oldalára fordulni a sebesült, aztán vonszolta, fúrta lefelé magát a nagy sárban. A géppuskák ontották tovább a halált, pedig előttük már csak sárban vonagló, küsző, lábukat vonszoló sebesültek mozogtak. Akkor a fiatal katona ráordított a géppuska-kezelőre: „Hagyd abba!” Az megvonta a vállát, és visszakiabált: „Legalább nem kínlódnak!” A fiatal katona erre felkapta a puskáját, de a csövénél fogva, és fejbe verte a géppuskakezelőt. Először ez a fegyver, aztán a többi is elhallgatott. Szégyen és csend lepte meg a magaslatot. Az előbbi harci zaj még ott dörömbölt az emberek fülében. Senki nem hallotta, hogy az emberkéz nem érintett fegyverek forró csővének kis sisterségével hálnak meg, lesznek gőzzé az esőcseppek. Kis idő múlva megjelentek a magaslat lábánál az orosz szanitécek. Senki nem háborgatta őket...

Az öregember érezte, hogy kiverte arcát a veríték, megizzadt rajta a tiszta ing is a dunyha alatt. Szinte hallotta, hogyan dobol az ér a halántékán. „De hiszen a légy nem ember — nyugtatta magát gondolatban. — A légy kártékony rovar. Terjeszti a betegségeket, a vérhast, a hastífuszt. Hány gyerek, felnőtt halt el ezekben a betegségekből! A légy az állatnak se hagy békét. Űzi, hajtja, zaklatja, állandó mozgásra készíti. Nem csoda, hogy nem hízik rendesen a marha és a sertés, kevesebb tejet ad a tehén azon a nyáron, amikor sok a légy. Kártékony állat — szögezte le magában az öregember. — Ellensége embernek, állatnak. El kell pusztítani! Ezt a legyet is el kell pusztítani. De nem azért, hogy ne kínlódjon sokáig itt a légyfogón, hanem azért, mert kártékony, mert légy.”

Az öregember feltekintett a légyfogóra. A légy megint a szárnyaival próbált szabadulni. A ragasztó miatt csak néhány szárnymozdulatra volt képes egyszerre. Zümmögő erőlködése csak pillanatokig tartott, kisebb-nagyobb megszakításokkal. „Mint valami rossz autó önindítója” — gondolta magában az öregember.

A zümmögés abbamaradt. Néhány perces pihenés után a légy ádáz, dühös erőlködéssel felemelte a testét. Lábaik egyenesre kényszerítette, szinte lábujjhegyen tipegett egy darabig, aztán fejét visszaejtette a ragasztóba. Egyik

oldaláról a másikra fordította-billentette magát, úgy próbált előrehaladni, lábaival pedig olyan mozdulatokat tett, mintha úszni akarna. „Kásában nem lehet úszni” — vélekedett magában az öregember.

Újabb pihenő, újabb szünet következett. Az öregember érezte, hogy egyre lázasabb. Fáradt szemét elfordította az ablak irányába. Hallotta, hogy kint erősen csivitelnek a verebek. „Eső lesz — gondolta magában. — Pedig még süt a nap. De talán már valahol készülődik az eső. És ide is elér.”

Mikor visszaállította szemét a mézgás papírra, a légy éppen a hátára fordult. „Nem bánja a szárnyait — gondolta az öregember. — Pedig szárnyak nélkül nem légy a légy, még ha meg is szabadul valahogy ebből a halálos fogságból.”

A légy lábaival kapálózott, ahogy a ragasztó engedte. Aztán két mellső karmát feje mellé emelte, amelyek nyomban oda is ragadtak. „Mintha megadná magát, olyan — jutott eszébe az öregembernek a hasonlat, és nyomban sajnálni kezdte a legyet. — Meg kellene szabadítani! Szép óvatosan leszedni a ragasztós papírról, langyos vizes, puha ruhával finoman megtörölgetni. Hagyni megszáradni a viaszkos vászonnal letakart asztalon a sparherd mellett, aztán engedni, hogy sétáljon egyet, és ha a szárnya is bírja, engedni elrepülni. Ezt kívánná az emberség. Az emberség?...”

... Nagy volt akkor már a zürzavar a Tisza jobb partján. Nem volt se front, se parancs, csak jövés-menés, összevisszaság. A fiatal vöröskatona is mehetett volna haza, mint jó néhányan, amikor beesteledett. De ő inkább maradt. Pedig nagyon kíváncszott ötödik évi katonáskodás után az övéihez. Bátorsága nem volt harcolni, szökni meg nem mert. Ezért a törzs körül ténfergett. Így kapta el a komisszár, aki megparancsolta neki, hogy egy árulót bekísér a városba. Nagyon kell rá vigyázni, mert forradalmi törvényszék fogja halálra ítélni a spiclit.

A fiatal vöröskatona vállra vetett puskával lépkedett a hátrakötött kezű fogoly nyomában. Csendesesen, lassan poroszkáltak az úton. Elöl az áruló, lehajtott fejjel, háta mögött ő. Sokáig hallgattak, de amikor egy gémeskút mellett haladtak el, a fogoly megállt.

— Szomjas vagyok — mondta.

A fiatal vöröskatona bólintott, aztán intett neki, letérhet az útról. Mikor odaértek, a katona a kút kávájához támasztotta a puskát, és vizet húzott fel a hűvös kútból.

— Így nem tudok inni, oldd el a kötést a kezemen — szólalt meg a fogoly.

A vöröskatona szótlanul nemet intett a fejével, aztán két kezével megbillentette a zöld mohával behintett favödröt, úgy hogy lassan folyt belőle a víz. A fogoly ügyetlenül előredőlt és fogával megkoccantotta a favödör peremét. Ivott, kortyolt sokáig. A víz rácsurrant az arcára, katonaruhájára. A vöröskatona nézte csapzott, szőke haját, izzadt homlokán a még mindig vérző sebet. Egy koponyát látott maga előtt, amely nemsokára már nem él, mert a kivégző osztag golyója üt lyukat rajta. Hiába várja az anyja, felesége, gyereke. Pedig már vége a háborúnak...

A vöröskatona hirtelen elengedte a vödröt, amiből kiloccsant a víz, és amelyet a kütgém úgy rántott a magasba, mint valami óriási léggömb. A fogoly megtántorodott. Fejét még mindig úgy tartotta előrenyújtva hosszú nyakán, mintha inni akarna. A vöröskatona bicskával vágta el a fogoly kezén a kötelet, aztán ráfogva a puskát, intett a fejével. Mintha csak ezt mondta volna: „Mehetsz!” A fogoly csodálkozó szemmel nézett rá, és nem mozdult.

A katona magasabbra emelte a puskát. A fogoly mondani akart valamit, de a katona rákiáltott:

— Menj! Haza!

A fogoly sarkon fordult. Először lassan ment, egyszer-kétszer kapkodva vissza is nézett, de aztán, ahogy kiért az útra, meggyorsította lépteit.

A katona beledobta a puskát a kútba. Lehúzta a vödöröt, inni akart, de meggondolta magát. Nem volt kedve ebből a vödörből inni. Elindult ő is. De nem az úton, hanem toronyiránt a széles, napégette legelőn. Haza.

Ők ketten többé soha nem találkoztak . . .

Ahogy most lehunyta szemét az öregember, tisztán látta maga előtt a fogoly arcát, csapzott haját. De hirtelen felbukkant lehunyt szemhéján egy másik kép is. Az arc ugyanaz, de az utóbbi mosolyog. Újságból őrizte meg az öregember emlékezete a magas rangú csendőrtiszt esküvőjén készült képet.

— Nem kellett volna elengedni — nyögött fel ezen a délután először hangosan az öregember. — Be kellett volna kísérni. Elítélni. Kivégezni. Nem megsajnálni. Mert utána ő végeztetett ki, kínoztatott meg embereket. Nem kellett volna elengedni! Kártékony, mint a légy.

A légy . . .

Az öregember felnyitotta a szemét. Az ablakból közben eltűnt a napsugár. A szoba melegbarna színeit hűvösszürke váltotta fel. Az éjjeliszekrényen még élesebben ketyegett a csörgőóra. Az öregember érezte a homlokáról kétoldalt lefutó izzadságcseppeket. Szája kicserepesedett. Jobb keze elzsibbadt. Mintha jóvá akarna tenni valamit, dühös, hirtelen mozdulattal kinyúlt bal kezével a dunyha alól, és felkattintotta az éjjeliszekrényen levő kislámpát. Halványsárga fény borult a fehér dunyhára. Az öregember feje visszasüppedt a párnába. „Nem tudta meg senki, hogy elengedtem — suttozta magában. — Én nem mondtam, tőlem meg nem kérdezték.”

Ahogy elfeledkezett a légyről, eszébe jutott további élete. Ő *akkor* elhatározta, semmivel sem törődik többet, csak a földdel. Gürcölt, hajtott a feleségét meg a gyerekeit is. Össze is ragasztott néhány hold földet, meg felépített egy házat. De mire vitte? Semmire. Felesége meghalt, gyerekei elhagyták. Barátai, cimborái nem voltak. Nem járt se templomba, se kocsmába. Most meg itt fekszik. Egyedül. Nagyfia se neki, hanem az örökségnek hozza mindennap a tál levest. A szomszéd meg csak azért jön át, mert kíváncsi arra, hogyan hal meg egy ember. Az orvos? Az orvos jön. Ránéz, megfogja a kezét. Megkérdezi tőle: „Hogy van, Vilmos bácsi?” Ilyenkor ő megvonja a vállát. Ez a felelet. Mert mit is mondhatna?

— Nagyon egyedül maradtam — nyögött fel hangosan, de aztán már csak a gondolatai beszélgettek egymással. „Mert kinek, minek örül ilyenkor leginkább az ember? Ilyenkor az ember leginkább egy másik embernek örül. Egy lánynak, egy asszonynak, egy anyának, egy apának, egy testvérnek, húgnak vagy nővérnek, egy barátnak, egy szeretőnek, egy cimborának, egy munkatársnak. Egy társnak. Embertársnak. S ha más nincs, egy ellenfélnek, egy ellenségnek . . . Szóval egy másik embernek . . .”

— Egy másik embernek — mondta ki hangosan.

Az öregember torkát sírás fojtogatta. — Elrontottam az életem — suttozta kicserepesedett ajkai között. — Valahol elrontottam az életem.

Érezte, nehezen mozdul a nyelve. Ijedten felnyitotta a szemét. A lámpa sárgás fénye kissé megnyugtatta. Óvatosan megmozdította egyik, aztán másik lábát. Ugyanezt tette a kezével is. A jobb keze nehezen mozduzott. Egyre jobban elzsibbadt. Fájdalma nem volt, csak ez a bizsergő érzés bántotta, mintha

ezer hangya sétált volna a karján. „Másként kellett volna élni — tépelődött magában. — De hogyan? Hogyan?”

Felnézett újra a mézgás papírra. A légy még mindig élt. A hátán, a szárnyán feküdt, fejfelé a föld felé. Lábaikat összerántotta a testéhez. Az ízelt végtagok olyan mintát rajzoltak, mint a tengericsillag. „A végét járja — gondolta az öregember. — Úgy, mint én. — Együtt fogunk elpusztulni. Legalább aludni tudnék.”

Elfordította a fejét a légyfogóról, és az ablakra nézett. — Beborult — motyogta. — Beborult az ég...

Nehezebbé esett a beszéd, szemhéjai is egyre súlyosabbak lettek. Már azt sem érezte, hogy egész testét kiverte a veríték. „Aludni lenne jó — mocorgott még benne a kívánság. — Elaludni. De nem lehet. Traktor hangja dörömböl a dróthálós kapun. Fúj a szél. Nagyon fúj a szél. Hajladozik az almafa a ház előtt... A torma az út szélére szorul. Kinek kell? Ki kíváncsi rá? Húsvét még messze van... Vízet merít egy asszony, fehér a kendője... Galamb repül az égben... Ballag valaki a réten... Fenyőfa nő a homokon... Csenevész, mint a tengerpartok. Az állandó szélben... A szélben... Szőlőlevelek húzzák a hajamat. Marasztalnak... Cselekedni kell! Nem szabad csendben meghúzódni!...”

A pihegő öregember felett a mézgás papíron a légy összerántotta magát. Lábaikat maga alá húzta, potrohát lassan a fejéhez közelítette.

Másnap reggel a szomszéd szólt az orvosnak meg az öregember ember-nagy fiának. Az orvos az ágy mellett állt, a szomszéd a szoba közepén, az asztalnál. Az öregember embernagy fia az ajtófélfának támaszkodott.

Nyitott, könnyes szemmel feküdt az ágyban az öregember. Az orvos két ujjal óvatosan levette az öregember melléről, kezéről a légyfogópapírt, és az éjjeliszekrényre tette. Megcsóválta a fejét, aztán az asztalhoz ment. Kibontotta a táskáját. Papírt, tollat vett elő, és írni kezdett. Később visszalépett az ágyhoz. Még egyszer ránézett az öregember arcára, apostol-kopasz fejére, beszédre álló, merev ajkára, az üveges szemekre. Aztán az éjjeliszekrényre tett mézgás papírra tévedt a tekintete. Ekkor vette észre, hogy egy légy van rajta. A hátán fekszik, és mozgatja az egyik lábát.